Asia: E 52/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje neuvoston asetuksesta eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä..., to 10.10.2024 klo 11.00 (E 52/2024 vp)

Eduskunta
Eduskunnan suuren valiokunnan työjaosto

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Atso Romakkaniemi

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Eduskunnan suuri valiokunta pyysi 2.10.2024 lausuntoa valtioneuvoston esityksestä liittyen komission ehdotukseen neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2025 ja asetuksen (EU) 2024/257 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta. Asiantuntijapyyntö koskee sekä E-kirjettä E 52/2024 vp että jatkokirjettä EJ 10/2024 vp. Pyydettynä asiantuntijan muistiona Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

2 Lausunto

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden sekä Suomenlahden lohikannat

Vuodelle 2025 ICES suosittelee jatkamaan lohenkalastuksen sulkemista pääaltaalla, mutta Pohjanlahdella (osa-alueet 29N-31) voi suosituksen mukaan kalastaa touko-elokuun välisenä aikana rannikkokalastuksella enintään 40 000 kutuvaelluksella olevaa lohta. Tämän kalastuksen ICES määrittelee tapahtuvaksi 4 meripeninkulman sisällä perusviivasta mitattuna. Suositukset koskevat sekä kaupallista että vapaa-ajankalastusta. Suositeltuun enintään 40 000 loheen sisältyisi kaikki kaupallisen kalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen aiheuttama kokonaispoistuma kannasta sekä hylkeen pilaama yms. poisheitetty saalis.

Ehdotuksella kieltää kaikki lohenkalastus Itämeren pääaltaalta ICES pyrkii vahvistamaan Baltian maiden lohikantojen tilaa. Pohjanlahden kutuvaelluksella olevaan loheen kohdistuvassa rannikkokalastuksessa saadaan saaliksi ainoastaan Pohjanlahden jokikantojen lohia, joten tällä kalastuksella ei ole vaikutusta Baltian maiden lohikantoihin. Baltian maiden pienten jokien lohikannat ovat edelleen heikkoja.

Vuodelle 2024 ICES suositteli lohenkalastuksen sulkemista pääaltaan lisäksi myös Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Selkämerellä, koska Ruotsissa olevan Ljunganjoen lohikannan tilan oli arvioitu heikentyneen kriittistä kynnysarvoa huonommaksi. Tänä keväänä ICESin uudistetussa arviossa Ljunganjoen lohikannan tila osoittautui aiempaa arviota paremmaksi, minkä seurauksena ICES ei näe estettä kutuvaelluksella olevan lohen kalastuksen sallimiselle Perämeren (osa-alue 31) lisäksi myös Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Selkämerellä (osa-alueet 29N-30).

ICESin suositus Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi on 9 440 lohta, mikä on 20 prosenttia pienempi kuin vuosille 2015–2024 annettu suositus. Jos sovellettaisiin samoja toivotun ja ei-toivotun saaliin osuuksia, jotka

toteutuivat vuonna 2020, tämä vastaisi 8 118 lohen maihin purettavaa saalista ammattikalastuksessa. Lisäksi ICES suosittelee, että kalastusponnistusta ei kasvatettaisi ja kalastus kohdistettaisiin istutettuun loheen. Kuluvan syksyn aikana ICES on ottanut uudelleen arviointiin sen, edellyttääkö olemassa oleva tieto Suomenlahden lohikannoista kiintiösuosituksen pienentämistä suhteessa aiempiin vuosiin.

Komission ehdotus pääaltaan ja Pohjanlahden säätelyratkaisuksi (kiintiö ja tekninen säätely) vuodelle 2025 on ICESin suosituksen mukainen. Valtioneuvoston ehdotus Suomen kannaksi on myös ICESin suosituksen mukainen. Edelleen Luonnonvarakeskus kannattaa valtioneuvoston ehdotuksia olla ottamatta vastaan mahdollisesti tarjolle tulevia kiintiösiirtoja ja olla siirtämättä vuoden 2024 käyttämättömiä osia kiintiöstä vuoden 2025 kiintiöön. Tämän näkemyksen perusteluna on Tornionjoen ja Simojoen vuosien 2023 ja 2024 vähäiset nousulohimäärät.

Suomenlahden lohenkalastuskiintiöksi valtioneuvoston kannattama komission ehdotus on ICESin suosituksen mukainen ja Luonnonvarakeskus tukee tätä. On kuitenkin syytä huomata, että ICES arvioi parhaillaan uudelleen, onko perusteltua tarvetta Suomenlahden kiintiön pienentämiseksi edellisvuosista vai tulisiko ICESin muuttaa suositustaan samaksi kuin mikä se on ollut edellisvuosina.

Pohjanlahden silakkakanta

Luonnonvarakeskus tukee valtioneuvoston kantaa, että kalastuskiintiö vahvistettaisiin Pohjanlahden silakkakannalle ICESin suosituksen mukaisesti vuodelle 2025. ICESin neuvonanto 66 446–74 151 tonnin kokonaiskiintiöksi on perusteltua edellisestä vuodesta parantuneen kanta-arvion valossa.

ICES julkaisi Pohjanlahden silakkakannan neuvonannon viivästyneenä 16.9.2024, koska kyseisen kannan kestävän hyödyntämisen tason määrittävien viitearvojen (etenkin FMSY, MSY Btrigger ja Blim) uudelleenlaskenta ei onnistunut suunnitellusti kevääseen 2024 mennessä. Uudelleenlaskenta katsottiin perustelluksi edellisten viitearvojen heikkouksien vuoksi.

Pohjanlahden silakkakanta on sillikanta, joka elää ääriolosuhteissa, ja kannan ollessa riittävän vahva vuosiluokan runsauden määrittävät kulloisetkin ympäristöolosuhteet sen sijaan, että kutukannan suuruudella olisi olennainen merkitys. Kutukannan suuruus puolestaan on ollut pohjana käytetyille standardimenetelmille viitearvojen laskennassa, mikä on ollut haaste viitearvojen määrittämisessä.

Viitearvot eivät muuttumisensa vuoksi kuitenkaan ole suoraan vertailukelpoisia aiempien vuosien kanta-arvioihin. Kalastuskuolevuuden arvioidaan alittaneen FMSY:n vuodesta 2017 alkaen, mutta kutukannan biomassan arvioidaan olleen viitevähimmäisarvoa MSY Btrigger pienempi vuodesta 2019 lähtien. Kutubiomassa on kuitenkin pysynyt suurempana kuin ylempi viitearvo Bpa, eikä 5 %:n riskin kutukannan pienenemisestä alle viiteraja-arvon Blim katsota toteutuvan minään vuonna. Silakoiden kuntokerroin oli vuonna 2023 parempi kuin kahtena edeltävänä vuonna.

Pääaltaan ja Suomenlahden silakkakanta

Luonnonvarakeskus tukee EU:n kalastuskiintiön vahvistamista Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakannalle 83 881 tonniin vuodelle 2025.

Itämeren pääaltaan silakkakannan tilasta tehdyn arvion mukaan kannan suhteellisen kalastuskuolevuuden arvioidaan alittaneen kestävän enimmäistuoton tason eli FMSY:n vuosina 2022 ja 2023. Tämän myötä kutubiomassan on arvioitu ylittävän vuonna 2024 viiteraja-arvon Blim, mutta olevan edelleen viitevähimmäisarvoa MSY Btrigger pienempi. ICES suosittaa, että EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa kalastuskiintiö vuodelle 2025 on 95 340–125 344 tonnia, mukaan lukien Riianlahdelta pyydetyt pääaltaan kantaan kuuluvat silakat. Ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan silakoiden välinen vaellus ja poistamalla Venäjän osuus ICESin suosituksesta, EU:n kalastuskiintiön vaihteluväliksi muodostuu 83 881–111 034 tonnia.

ICESin saalissuositus vuodelle 2025 on yli kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna, mikä johtuu useasta tekijästä: kalastuskuolevuus on ollut vuodesta 2022 lähtien aiempaa pienempi, silakan kasvu on parantunut ja vuoden 2022 suhteellisen vahva vuosiluokka on tulossa kalastuksen kohteeksi. Kaikki nämä tekijät ovat johtaneet kutukanta-arvion koon kasvuun.

Itämeren kilohailikanta

Luonnonvarakeskus tukee EU:n kalastuskiintiön vahvistamista Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden kilohailikannalle 117 070 tonniin vuodelle 2025.

Itämeren kilohailikannan kutubiomassan arvioidaan pysyneen 1990-luvun alusta lähtien viitevähimmäisarvoa MSY Btrigger suurempana. Kalastuskuolevuuden arvioidaan ylittäneen kestävän enimmäistuoton tason FMSY lähes koko 2000-luvun ajan, mutta pysyneen viime vuosina varovaisuusperiaatteen mukaisten viitearvojen tuntumassa, viime vuonna kuitenkin lievästi ylittäen Fpa-arvon. Poikasvuosiluokkien 2021–2023 arvioidaan olevan heikkoja, ja myös kannan koon arvioidaan pienentyvän. Siksi kilohailisaalista on suositeltu pienennettäväksi 32 % vuoden 2024 suositukseen verrattuna.

ICESin suositus kilohailin kalastuskiintiöksi EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa on 130 195–169 131 tonnia, kuitenkin niin että kestävän enimmäistuoton tason eli FMSY:n mukainen saalis, 164 947 tonnia, voidaan ylittää vain EU:n monivuotisessa suunnitelmassa määritellyissä tilanteissa.

Samoin kuin Pääaltaan-Suomenlahden silakkakanta, myös Itämeren kilohailikanta on runsas Suomen lähivesillä, mutta vähälukuisempi suuressa osassa Itämeren pääallasta.

Muut Itämeren kalakannat

Muiden Itämeren kalakantojen osalta Luonnonvarakeskus tukee valtioneuvoston esitystä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikannat
- Baltian maiden pienten jokien on huono, jonka takia ICES suosittelee

lohenkalastusta vain Pohjanlahden rannikolle kesäaikaan.
- Valtioneuvoston esitys lohenkalastukselle noudattaa ICESin suositusta ja ottaa lisäksi tietyssä määrin huomioon lohien viimeaikaista, ennustettua heikompaa kutuvaellusta Tornion- ja Simojokiin.

Suomenlahden lohenkalastuskiintiöksi valtioneuvoston kannattama komission ehdotus on ICESin suosituksen mukainen ja Luonnonvarakeskus tukee tätä.

Pohjanlahden silakkakanta
- ICES julkaisi Pohjanlahden silakkakannan neuvonannon viivästyneenä 16.9.2024.
- Silakkakannan viitearvot on päivitetty.
- Luonnonvarakeskuksen mielestä ICESin neuvonanto silakkakannan kokonaiskiintiöksi (66 446–74 151 tonnia) on perusteltu edellisestä vuodesta parantuneen kanta-arvion valossa.

Muut Itämeren kalakannat
- Luonnonvarakeskus tukee valtioneuvoston esityksiä näiden kalakantojen EU:n kalastuskiintiöksi.
- ICESin saalissuositus Pääaltaan ja Suomenlahden silakkakannalle vuodelle 2025 on yli kaksinkertainen suhteessa suositukseen vuodelle 2024, mikä johtuu useasta tekijästä jotka ovat suurentaneet kutukanta-arviota.
- ICESin saalissuositus Itämeren kilohailikannalle vuodelle 2025 on pienempi kuin edellisvuosina, koska vuosiluokkien 2021–2023 arvioidaan olevan heikkoja, ja siten kannan koon arvioidaan pienentyvän.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 07.10.2024 klo 17:06:51.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Atso Romakkaniemi
Atso Romakkaniemi, Jari Raitaniemi, Tapani Pakarinen

Liitteet:

Tiedoksi: